

Høringsnotat

**Forslag til endringer i energiloven
(krav til tekniske bygningssystemer)**

Innhold

1. Høringsnotatets hovedinnhold	3
2. Bakgrunnen for forslaget	3
3. Gjeldende rett.....	4
4. Departementets forslag	4
5. Økonomiske og administrative konsekvenser	5
6. Merknader til lovforslaget	6
Forslag til lov om endringer av energiloven (krav til tekniske bygningssystemer).....	6

1. Høringsnotatets hovedinnhold

Energidepartementet foreslår endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven). Det foreslås å tilføye et nytt ledd i § 8-4, samt endre paragrafens overskrift slik at den inkluderer den foreslåtte endringen. I nytt tredje ledd til § 8-4 foreslås det en plikt for eiere av bygg med høyt varme- eller kjølebehov til å installere automatiske styringssystemer for varme- og klimaanlegg, der dette er teknisk og økonomisk gjennomførbart. Videre får departementet hjemmel til å fastsette forskrift om det nærmere innholdet i kravet, samt hvilke bygninger som er omfattet avplikten.

Forslaget er i tråd med regjeringens politikk for økt energieffektivisering i bygg. Forslaget legger til rette for å gjennomføre bygningsenergidirektivet fra 2018.

2. Bakgrunnen for forslaget

Energieffektivisering er viktig for å redusere veksten i energiforbruket og kan over tid redusere behovet for investeringer i nett og kraftproduksjon. Energieffektivisering bidrar også til å tilrettelegge for reduserte klimagassutslipp gjennom elektrifisering. Bygg står for over halvparten av strømforbruket i Norge, og strøm utgjør om lag 80 prosent av den totale energibruken i bygg. Hoveddelen av strømforbruket går til oppvarming.

Endringene som foreslås i høringsnotatet legger til rette for å gjennomføre europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/844 av 30. mai 2018 om endring av direktiv 2010/31/EU om bygningers energiytelse og endringer i direktiv 2012/27 om energieffektivitet (bygningenergidirektivet fra 2018). Bygningenergidirektivet fra 2018 retter seg mot medlemslandene, og inneholder enkelte nye krav knyttet til energibruk i bygninger sammenlignet med bygningenergidirektivet fra 2010 (2010/31/EU). Stortinget ga sitt samtykke til å innlemme bygningenergidirektivet fra 2018 gjennom behandlingen av Prop. 126 S (2024-2025) om *Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2018/844 om endring av direktiv 2010/31/EU om bygningers energiytelse og direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet*. Dette ble vedtatt 13. juni 2025. I Prop. 126 S (2024-2025) omtales også behovet for lovendringer for å gjennomføre bygningenergidirektivet fra 2018.

Bygningenergidirektivet fra 2018 gjør endringer i bygningenergidirektivet fra 2010. I ny artikkel 14 nr. 4 og artikkel 15 nr. 4 stilles krav om automatiske styringssystem for yrkesbygg som har varme- eller kjølebehov med samlet effekt på over 290 kW. Kravet om automatiske styringssystemer skal kun gjelde så fremt det er teknisk og økonomisk gjennomførbart.

Departementet har vurdert at det er behov for lovendring for å kunne gjennomføre kravet om automatiske styringssystemer for yrkesbygg med høyt varme- eller kjølebehov.

Departementet har vurdert at endringen bør gjøres i energiloven kapittel 8, som omhandler energitilstanden i bygninger og energikartlegging. Departementet har vurdert at det i tillegg til lovendring vil være behov for å konkretisere krav i forskrift.

Etter bygningenergidirektivet fra 2018 gjelder kravet om automatiske styringssystemer for yrkesbygg med høyt varme- eller kjølebehov for EU-landene fra 2025. For Norges del vil

kravet om automatiske styringssystemer først kunne tre i kraft etter at loven og tilhørende forskrift er vedtatt.

I EU ble nytt bygningsenergidirektiv vedtatt 12. april 2024 (2024/1275).

Bygningsenergidirektivet fra 2024 vil følges opp i egne prosesser. Energidepartementet sendte bygningsenergidirektivet fra 2024 på offentlig høring i Norge 30. september 2025, og vil etter høringen vurdere EØS-relevans og behovet for tilpasninger. Bygningsenergidirektivet fra 2024 omtales derfor ikke nærmere i dette høringsnotatet.

3. Gjeldende rett

Norge har lenge hatt krav til bygningers utforming og egenskaper, som fremgår av plan- og bygningsloven samt byggteknisk forskrift. I tillegg har energiloven særskilte bestemmelser som fremmer energieffektive bygninger. Energiloven omfatter i dag krav om energiattest for bygninger, energivurdering av varme- og klimaanlegg, samt regler om energikartlegging i store foretak. Innholdet og rekkevidden i disse kravene ble justert ved lovvedtak våren 2023, og er nærmere konkretisert i energimerkeforskriften for bygninger og energikartleggingsforskriften. Energiloven har i dag ikke regler om automatiske styringssystemer for bygninger.

4. Departementets forslag

Departementet foreslår endringer i energiloven som innfører krav til automatiske styringssystemer for varme- og klimaanlegg i bygninger med høyt varme- eller kjølebehov der dette er teknisk og økonomisk gjennomførbart. Formålet er å legge til rette for effektivisering i yrkesbygg gjennom bedre styring av energibruk. Det foreslås at departementet kan gi nærmere bestemmelser i forskrift, og det vil legges opp til at kravet skal gjelde for yrkesbygg i tråd med bygningsenergidirektivet fra 2018.

Kravet i bygningsenergidirektivet 2018 er formulert til å gjelde alle yrkesbygninger med varme- og klimaanlegg med samlet effekt på over 290 kW. Departementet legger opp til å bruke samme definisjon av yrkesbygg som i energimerkeforskriften § 3 bokstav c der yrkesbygg er definert som en offentlig eller privat eid bygning eller del av bygning som utgjør en selvstendig enhet, og som ikke benyttes til boligformål. Med varme- og klimaanlegg er det snakk om systemer for oppvarming og ventilasjon.

Bestemmelsene i artikkel 14 nr. 4 og artikkel 15 nr. 4 i bygningsenergidirektivet fra 2018 krever ikke at alle yrkesbygg med varme- og klimaanlegg med en samlet effekt på 290 kW må installere automatiske styringssystem, men at kravet kun skal gjelde der det er teknisk og økonomisk gjennomførbart. Det er ingen nærmere definisjon i direktivet av hva som anses som teknisk og økonomisk gjennomførbart. Departementet legger til grunn at tiltaket minst må være økonomisk lønnsomt å gjennomføre, og teknisk mulig. Departementet legger opp til at det er byggeier som skal gjennomføre vurderingen av hva som er teknisk og økonomisk gjennomførbart. NVE vil føre tilsyn.

Bygningsenergidirektivet fra 2018 stiller enkelte krav til hva automatiske styringssystemer skal innebære. Det skal være i stand til å overvåke, registrere og ha mulighet til å tilpasse

energiforbruket, sammenligne bygningens energieffektivitet med andre bygninger og mulighet for kontakt med andre tekniske bygningsinstallasjoner. NVE peker på at automatiske styringssystemer i praksis kan være en kombinasjon av sentral driftskontroll (SD-systemer) og energioppfølgingsystem (EOS). SD-systemer automatiserer og forenkler den manuelle styringen av driften og EOS kan overvåke og analysere energieffektivitet. NVE antar at de aller fleste nye bygg med varme- og kjølebehov over 290kW oppfyller disse kriteriene.

I eldre bygninger kan det være nødvendig med utskifting eller oppgradering av utstyr og infrastruktur hvis installasjon av automatiske styringssystemer er teknisk og økonomisk gjennomførbart. I noen tilfeller kan man se for seg at hele driftssystemet (SD-systemer) må skiftes ut for å innfri kravet. Da vil det kunne utløse søknadsplikten etter plan- og bygningsloven. Det samme er tilfelle dersom installasjon av et styringssystem innebærer arbeider som i seg selv er søknadspliktig, som for eksempel inngrep i bærekonstruksjonen eller brannskillende konstruksjon.

Installering av automatiske styringssystemer for varme og kjøling i større bygninger kan medføre en reduksjon i energibruk og -kostnader. Forutsetningen om teknisk og økonomisk gjennomførbarhet innebærer at kravet vil kunne gjennomføres med lav økonomisk belastning, og legger til rette for installering av styringssystemer som eier eller bruker av bygningene selv vil ha interesse av. Kravet gjelder i dag i EU-landene.

Departementet foreslår at plikten for bygningseier fremgår direkte av energiloven, men at den nærmere avgrensningen av hvilke bygg som er omfattet av kravet, og nærmere bestemmelser om innholdet i kravet, bør fastsettes i forskrift. Forslag til forskrift vil bli sendt på alminnelig høring på vanlig måte.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Lovendringen gir hjemmel for å stille krav om automatiske styringssystemer for varme- og klimaanlegg for bygninger med et høyt varme- eller kjølebehov som gjennomfører krav i bygningsenergidirektivet fra 2018. Forslaget er begrenset til kravet om automatiske styringssystemer.

Formålet med lovforslaget er å sikre at bygningseier installerer automatiske styringssystemer der det er teknisk og økonomisk gjennomførbart. Etter departementets vurdering vil det i stor grad være sammenfall mellom det som er teknisk og økonomisk gjennomførbart, og bygningseiernes behov for å styre energiforbruket i bygninger på en effektiv og god måte. Med automatiske styringssystemer vil en bygningseier mer effektivt kunne tilpasse behovet for varme- og kjøling, f.eks. i samsvar med energipriser.

Forutsetningen om at kravet om automatisk styringssystem kun vil gjelde dersom det er teknisk og økonomisk gjennomførbart innebærer at det vil ha en begrenset økonomisk belastning på aktørene som må forholde seg til kravet. I tilfeller der kravet utløser søknadsplikt, vil byggesøknaden medføre økte utgifter for byggeiere og at kommunene får

flere søknader til behandling. Forslaget er ikke ventet å medføre økte kostnader for kommunene knyttet til saksbehandling, ettersom kostnader ved saksbehandling dekkes av byggesaksgebyret, som faller inn under selvkostregnskapet i kommunen.

NVE vil få i oppgave å føre tilsyn. Det forventes at kravet vil medføre begrenset økning i NVEs tilsynsvirksomhet, og det legges til grunn at NVEs kostnader vil dekkes under gjeldende budsjetter.

Lovforslaget vil ikke legge føringer for fremtidige offentlige utgifter.

6. Merknader til lovforslaget

Overskriften til energiloven § 8-4 foreslås endret for å reflektere at virkeområde i bestemmelsen foreslås utvidet. Endringen av overskriften medfører ingen endringer for gjeldende første og annet ledd i bestemmelsen.

Det foreslås inntatt et nytt *tredje ledd* i § 8-4 om automatiske styringssystemer i bygninger med høyt varme- eller kjølebehov, der det er teknisk og økonomisk gjennomførbart. Kravet vil gjennomføre krav i bygningsenergidirektivet fra 2018 som gjør endringer i artikkel 14 og 15 i bygningsenergidirektivet fra 2010. *Første punktum* nedfeller en plikt for eieren av bygninger til å installere slike automatiske styringssystemer der dette er teknisk og økonomisk gjennomførbart. I nytt tredje ledd *annet punktum* foreslås det forskriftshjemmel til at departementet kan gi nærmere regler om hvilke bygninger som skal anses omfattet av kravet, samt det nærmere innholdet i kravet.

Forslag til lov om endringer av energiloven (krav til tekniske bygningssystemer)

I

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) gjøres følgende endringer:

§ 8-4 overskriften skal lyde:

Bygninger med varme- og klimaanlegg

§ 8-4 nytt tredje ledd skal lyde:

Eier av bygning med høyt varme- eller kjølebehov skal installere automatisk styringssystem for varme- og klimaanlegg, der dette er teknisk og økonomisk gjennomførbart. Departementet kan gi forskrift om hvilke bygninger som er omfattet og om innholdet i kravet.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.